

GAINDEGIAREN AKTA

DATURIK ESANGURATSUENAK

Ugalkortasunaren auzian ezin dugu jaiotza kopurua zenbatzera mugatu. Faktore askok eragiten dute seme-alabak izateko pertsonak eta bikoteek har dezaketen erabakian, eta ia guztiak eratzen ari garen gizartea eta bizimoduari oso estu loturik doaz.

Euskal Herrian badugu gure etorkizunari kezka eta arduraz begiratzeko ohitura. Herri txikia gara eta ongi dakigu zer den desagertzeko zorian egotea. Beharbada, historiak komunitateen iraunkortasuna ugalkortasunari lotu izan diolako, gurean ere erraz jo izan dugu gure Herriaren osasuna jaiotza kopuruaren arabera neurtzeari.

Baina egun badakigu, ugalkortasuna ez zaiola bertakoen aipatu tasari bakarrik lotzen, etorkin gazteak dira egun mendebaldeko hainbat gizarte gaztetzen ari direnak. Era berean, seme-alabak izateko erabakia gero eta estuago lotzen zaio gure gizarteak daraman bilakaerari, asmo eta desioei.

Gauzak horrela, Europako herririk zaharrena izateaz gain, Europako herririk zahartuena ere bagara eta horrek, gutxienez egoera honetara zerk ekarri gaituen hausnartzera eraman beharko gintuzke. Bestalde, ezin diogu gure buruari begiratu herri normalizatua bagina lez, txikiak izateaz gainera eskumenak arras murrizturik ditugu honelako auzietan eragin ahal izateko. Jardunaldi honetan azken hamarkadetako bilakaeraren datuak (ikus Amaia Elizagaratek aurkeztutako lana), arrazoi teorikoak (ikus Ane Larrinagak aurkeztutako lana) eta egun eragiten ari diren faktore nagusiak aztertu ditugu (ikus Marta Luxanek aurkeztutako lana).

Euskal Herria **Europako Batasunarekin** erkatuz

- **GUREA, GIZARTE ZAHARTUA DA. ADIN EGITURAN GAZTE GUTXI ETA ZAHAR UGARI DAGO:**
 - Euskal Herriko adin egituran haurrak eta gazteak adin ertaineko eta adin handikoak baino askoz gutxiago dira.
 - Europako Batasunean baino haur eta gazteen proportzioa txikiagoa da gurean eta era berean, 60 urtetik gorakoen proportzioan ere Europako Batasunaren aurretik gabiltza.
 - Gure zahartze indizea, beraz, Europako Batasuneko handiena da (130,0).
 - Egoera oso antzekoa da herrialde guztietan.
 - Zahartze prozesu hau oso azkar gertatu da. 25 urtean (1981-2005) haurren proportzioa (19 urtetik beherakoak) erdira egin du.

- **MUNDUKO JAIOTZA TASARIK BAXUENETAKOA DUGU:**

- Gurean jaiotza tasa oso baxua da, mundukoaren erdia, baina Europako Batasunaren oso antzekoa (baxuagoa hala ere).
- Egoera hau azken hamarkadetako jaiotza tasan gertatuko beherakada bizkorrak eragin du.
- Azken urteotan jaiotza tasa emendatzen ari bada ere, ez da nahikoa jaiotzak eta heriotzak parekatzeko.
- Ugalkortasunari dagokionez ere (ugalkortasun indize sintetikoa), une honetan Europako Batasuneko baxuenetakoa da, gurea zazpi baxuenen artean dago.

- **MIGRAZIO MUGIMENDUAK INDIZE DEMOGRAFIKOETAN ERAGITEN ARI DIRA.**

- Etorkinak dira gure adin egitura aldatzeko egun dagoen eragilerik indartsuena.
- Fenomeno hau ez da homogenea lurralde guztietan. Honela, herrialde pobreetatik datozen langile gazteekin indizeak hobetzen ari dira, eta ez da hori gertatzen adin ertaineko eta maila ekonomiko osasuntsua duten etorkinekin (Ipar Euskal Herrian biltzen dira honelako gehienak).

- **FAMILIAK GERO ETA TXIKIAGOAK.**

- Familiak gero eta txikiagoak dira, Europako Batasuneko antzeko indizeetan gabiltza.
- Etxeguneen tamaina ere txikitu egin da azken urte hauetan. Gaur egun hiru edo kide gutxiagoko guneak dira nagusi.
- Euskal Herrikoa Europako Batasuneko bano handiagoa da hala ere, gurean 2,5 pertsonak osatzen dute etxegunea, EB-ean 2,3k.
- Gero eta gehiago dira bakarrik bizi diren pertsonak %7,7, nahiz eta oraindik ez garen Europako mailara iritsi. Bakarrik bizi direnen artean adin handikoak dira nagusi.

- **FAMILIA EREDU BERRIAK SORTZEN ARI DIRA.**

- Familia gunean ere aldaketak gertatzen ari dira. Oraindik gehienak gurasoak eta 24 urtez azpiko seme alabek osatuak dira, baina multzo honetan ere seme-alaba zaharrenak dituen multzoa nagusitzen da.
- Guraso bakarreko familiak dagoeneko %15,4 badira, eta honelakoetan 5etik 4 emakumeak dira buru. Datu honek erakusten digu Euskal Herrian ere pobreziaren atarian dagoena emakumea dela.

Beraz, esan dezakegu Euskal Herriak daraman joera Europako Batasuneko eta oro har herrialde garatuetako joeraren oso antzekoa dela. Hau da, gure herriaren argazki demografikoa herrialde garatuenen ber-bera da.

Euskal Herriko **barne** desbesdinatasunak

Baina gure herriak joera homogeen batzuk erakutsi arren, badira gure baitako diferentziak agerian uzten dituzten datuak. Diferentzia hauek zatiketa administratiboak, egoera ekonomikoaren bilakaerak eta beste zenbait faktorek eraginak dira. Ezin dugu gure baitako homogeneotasuna azpimarratuz gaia agortutzat eman beraz. Diferentziak aberasgarri izateaz gain, zenbait kasutan egoera larriak adierazten dituzte eta batez ere agerian jartzen dute hainbat gaitan gure herriak dituen desorekak. Hona azpimarratzeko zenbait datu:

- **BIZKAIA ETA ZUBEROAK JAIOTZA TASA TXIKIENA.** Jaiotza indizeen artean aldeak daude herrialde batetik bestera. Zahartuena (Zuberoa) eta populatuena (Bizkaia) dira jaiotza tasa txikiena dutenak. Ez dirudi hori eragiten duten faktoreak berdinak direnik, baina aztertzeke gaia da.
- **NEKAZAL EREMUETAN JAIOTZA TASA HANDIENA.** Nekazal eremuetan dago jaiotza tasarik handiena (Nafarroa Beherea eta Nafarroa Garaian batez ere).
- **BIZKAIA ETA IPAR EUSKAL HERRIAK BEREZKO HAZKUNDE NEGATIBOA, GAINERAKOEK POSITIBOA.** Berezko hazkundeari dagokionez ere bada alderik. Nafarroa Garaia, Araba eta Gipuzkoak positiboa dute eta aldiz Bizkaia, Lapurdi, Zuberoa eta Nafarroa Behereak negatiboa. Nola liteke gune ekonomiko nagusia populazioa galtzen aritzea? Eta Ipar Euskal Herrian zer ari da gertatzen (Ugalkortasun tasa altua, emigratio tasa altuak, bertako gazteak emigratzen...)
- **LAPURDI ETA NAFARROA BEHEREAN GAZTEEN ARTEAN UGALKORTASUNIK HANDIENA.** Dena dela, agerian ekonomikoki ahulenak diruditen herrialdeak dira ugalkortasun indize sintetikoan buru doazenak. Nafarroa Behereak eta Lapurdik batez ere oso indize positiboak dituzte eta Araba zein Bizkaia askoz apalagoak.
- **IPARRALDEA ETA HEGOALDEAREN ARTEKO DIFERENTZIAK BAKARRIK BIZI DIRENEN INDIZEETAN.** Lapurdik bikoiztu egiten du bakarrik bizi direnen Euskal Herriko proportzioa eta herrialdeka lehen hirurak iparraldekoak dira, baina Zuberoako egoera eta Baionakoa berdinak ote dira?
- **GURASO BAKARREKO FAMILIA GEHIEN INGURU INDUSTRIALENETAN.** Gainera bost familiatatik lautan emakumea da burua, beraz, emakumeak dira pobrezian gelditzeke egoerarik arriskutsuenean daudenak.

EUSKAL HERRIKO GEROAN FUNTSEZKOAK IZANGO DIREN ZENBAIT ONDORIO

IPAR EUSKAL HERRIKO UGALKORTASUNA: Ipar Euskal Herrian bertakoen ugalkortasun tasa altua izan arren, ez da nahikoa populazio galerari aurre egiteko. Gainera bertako gazteen ihesa eta hartzen ari den etorkin kopuruak egoera mugaraino eraman dute. Egun gutxiengoa dira bertakoak eta gazteen ihesa eten eta ugalkortasun tasak handitu ezean Ipar Euskal Herriaren euskal identitatea erabat galtzeko arriskua dago.

LAN BALDINTZA ESTUAK ETA MUGA EKONOMIKOAK: Lan baldintza estuek eta egoera ekonomikoak muga handia dira hainbat bikoterentzat seme-alabak izateko erabakia hartzerakoan.

ETXEKO LANEN BANAKETA DESOREKATUA: Generoen arteko harremanean etxe lanekin egiten den banaketa desorekatuak zaildu egiten du seme-alabak izateko erabakia.

EMIGRAZIOA: Etorkizunean emigrazioaren beharra izango dugu gure gizarte eta ekonomia egiturari eusteko. Gauzak honela etorkinen integrazio ekonomiko zein kulturala funtsezkoa gertatuko da asimilazio prozesua indartzerik nahi ez baldin badugu.

MENDIALDEAREN HUSTUTZEA: Mendialdea, bereziki Zuberoa eta Pirinioak, husten ari dira eta indize demografikoak oro har negatiboak dira.

FAMILIA HARREMANAK ALDATU EGINGO DIRA. Jaiotzak gutxitzearekin nebarreba edo lehengusu-lehengusinak gutxiago izango dira, bai eta osaba-izebak ere, baina aldi berean pentsatzekoa da harreman mota berriak sortuko direla.

POLITIKA PUBLIKOAK: Politika hauek izango duten benetako eragina ikusteko dago. Baina pentsatzekoa da ez dutela berebiziko eraginik izango pertsonen ugalkortasunaren inguruan hartzen dituzten erabakietan. Laguntza ekonomikoak bakarrik ez du sustatuko ugalkortasuna, familia izateko erabakian egoera ekonomikoaz gain beste faktore askok eragiten dutelako. Gainera, gizonezkoek aitatasun baimena har dezaten ematen diren laguntzak handiagoak direla kontuan hartuta, horren berehalako eragin soziala da gizonezkoen denborak emakumezkoen denborak baino gehiago balio duela. Irudi hori lortu nahi den helburuaren kontra joan daiteke.

FORMAZIO ALDIA LABURTZEAK (unibertsitateko ikasketen iraupena laburtzen ari da...) ere lagun dezake pertsonen familia bat sortu eta seme-alabak izateko aukera goizago hartzeko.